24/08/2022

Προκόπης Παυλόπουλος: «Η Χριστιανική Διδασκαλία και η συμβολή της στην καθιέρωση του Ανθρωπισμού»

/ Γνώμες

Προκόπης Παυλόπουλος: Η Χριστιανική Διδασκαλία και η συμβολή της στην καθιέρωση του Ανθρωπισμού, της Αλληλεγγύης, της Ειρήνης και της Δικαιοσύνης ως θεμελιωδών αρχών και αξιών του κοινού μας Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Πώς και γιατί σήμερα οι αρχές αυτές καθιστούν επιτακτική την ανάγκη επιβολής κυρώσεων και στην Τουρκία για την αντίθετη προς κάθε έννοια του Διεθνούς και του Ευρωπαϊκού Δικαίου κατοχή εδάφους της Κυπριακής Δημοκρατίας εδώ και 50, σχεδόν, χρόνια

Θέρμο Αιτωλοακαρνανίας, 24.8.2022

Στις εκδηλώσεις, που οργάνωσε ο Δήμος Θέρμου Αιτωλοακαρνανίας τιμώντας την Μνήμη του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού, ο τέως Πρόεδρος της Δημοκρατίας και Επίτιμος Καθηγητής της Νομικής Σχολής του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών κ. Προκόπιος Παυλόπουλος μίλησε με θέμα «Το "κληροδότημα" της Χριστιανικής Διδασκαλίας στον Ευρωπαϊκό Πολιτισμό. Η "μαρτυρία" της διδασκαλίας του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού» και επισήμανε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

«Όπως γίνεται πλέον κοινώς δεκτό, τρίτος πυλώνας του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού αναδείχθηκε ιστορικώς εκείνος της Χριστιανικής Διδασκαλίας, οπωσδήποτε στο πλαίσιο της εν γένει πολιτισμικής συνεισφοράς του Βυζαντίου. Τούτο συνάγεται ακόμη και από το ίδιο το πρωτογενές Ευρωπαϊκό Δίκαιο, αν λάβει κανείς υπόψη του ότι στο Προοίμιο της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης -και μάλιστα στην «*κορυφή*» του- ορίζεται, με όλες τις εντεύθεν ακόμη και αυστηρώς θεσμικές συνέπειες, ότι οι επικεφαλής των Κρατών-Μελών κατέληξαν στην υπογραφή της «*εμπνεόμενοι από την πολιτιστική, την θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης*...». Με άλλες λέξεις, κατά το ως άνω κείμενο η πολιτιστική και ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης βρίσκεται στο ίδιο επίπεδο με την θρησκευτική της κληρονομιά. Που δεν είναι άλλη από την Χριστιανική Διδασκαλία. Πέραν τούτων, η Χριστιανική Διδασκαλία, ως τρίτος πυλώνας του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, συνδέεται αρρήκτως με τους δύο άλλους, ήτοι εκείνον της Αρχαίας Ελλάδας και εκείνον της Αρχαίας Ρώμης. Την σύνδεση αυτή αποδίδει εκφραστικά, φυσικά μεταξύ άλλων, η αμφίδρομη σχέση μεταξύ τους.

Α. Μια σχέση την οποία τεκμηριώνει ιστορικώς, και δη οιονεί αμαχήτως, το ότι ο μεν Χριστιανισμός και η, άκρως χαρακτηριστική για την πορεία του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, Διδασκαλία του μπόρεσαν ν' αναδειχθούν, εν πολλοίς, επειδή βρήκαν διπλό πρόσφορο «*έδαφος*»: Πρώτον, το «*έδαφος*» της επικράτειας αρχικώς της Ρωμαϊκής και, μετέπειτα, της «*επιγόνου*» της, της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας, καθώς και της θεσμικής κληρονομιάς τους, αφού αυτό διευκόλυνε την οργάνωση και λειτουργία της Χριστιανικής Εκκλησίας, κυρίως στις απαρχές της, και ευνόησε καταφανώς και την πρώτη εμφάνιση του «*ΚανονικούΔικαίου*». Και, δεύτερον, το «*έδαφος*» της Ελληνικής και της Λατινικής Γλώσσας, δοθέντος ότι μέσα από αυτές τις γλώσσες διαδόθηκε η Χριστιανική Διδασκαλία και διατυπώθηκε η λειτουργία της Χριστιανικής Εκκλησίας. Όμως -και από την άλλη πλευρά- ήταν και οι «*φερτές ύλες*» του, εξαιρετικά «*πλωτού*» διανοητικώς, «*ποταμού*» της Χριστιανικής Διδασκαλίας, οι οποίες «*γονιμοποίησαν*» τις πολιτισμικές παρακαταθήκες των πυλώνων του Αρχαίου Ελληνικού Πνεύματος και της θεσμικής κληρονομιάς της Αρχαίας Ρώμης, επομένως του όλου Ευρωπαϊκού Πολιτισμού

προσθέτοντάς του ιδίως τις εξής αρχές, που προϋπήρχαν μεν εν σπέρματι, πλην όμως αποτέλεσαν στην συνέχεια –και εξακολουθούν πάντα ν’ αποτελούν- «*πυρηνικά* » στοιχεία της υπόστασής του:

Β. Πρώτον, τον **Ανθρωπισμό**, ως αρχή η οποία αποτελεί πραγματικό θεμέλιο για την κοινωνική συνύπαρξη εν γένει και «*προοιωνίζεται*», εκ φύσεως, κυρίως τις αρχές της Αλληλεγγύης και της Δικαιοσύνης. Στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού ο Ανθρωπισμός, με τα στοιχεία που του προσέθεσε η Χριστιανική Διδασκαλία, συνίσταται στο ότι ο Άνθρωπος, ως αυτοτελής προσωπικότητα με την δική της αξία, βρίσκεται στο επίκεντρο της οργάνωσης και του προορισμού κάθε συγκεκριμένου κοινωνικού συνόλου αλλά και ολόκληρης της Ανθρωπότητας. Στο πεδίο του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, αυτή η «*Κοινωνία Προσώπων*» καθορίζει, υπό την ευθεία επιρροή και των συναφών αρχών της Χριστιανικής Διδασκαλίας, τις βασικές συνιστώσες των σκοπών της σύγχρονης «*Κοινωνίας των Πολιτών*». Δοθέντος ότι η τελευταία, πέρα και έξω από τα όρια της «*Πολιτικής Κοινωνίας*» -άρα της κρατικής παρέμβασης και του κάθε είδους κρατικού «*προστατευτισμού*»- επιβάλλει σε καθένα από τα μέλη της να μεριμνά για τ’ άλλα, πρωτίστως στο πλαίσιο της υπεράσπισης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μέσω της Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Υπό τα δεδομένα αυτά η «*Κοινωνία των Πολιτών*» μπορεί να συμβάλλει, ουσιωδώς, και στην αποτελεσματική εφαρμογή της -σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα συνταγματικώς κατοχυρωμένης, όπως συμβαίνει και στο ισχύον Σύνταγμά μας (άρθρο 25 παρ. 1)- αρχής της τριτενέργειας των Δικαιωμάτων τούτων. Δηλαδή της ακώλυτης άσκησής τους από τον φορέα τους όχι μόνον έναντι της κρατικής αυθαιρεσίας, αλλά και έναντι της αυθαιρεσίας μελών της «*Κοινωνίας των Πολιτών*» με υπερέχουσα, ιδίως οικονομική, δύναμη.

Γ. Δεύτερον, την **Αλληλεγγύη**, ως αρχή η οποία καθιερώνει τον κυριότερο «*συνεκτικό δεσμό*» μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου και, συνακόλουθα, εγγυάται την συνοχή της κοινωνικής συνύπαρξης, δηλαδή την κοινωνική συνοχή υφ’ όλες της τις εκφάνσεις. Η κατά την Χριστιανική Διδασκαλία «*Κοινωνία Προσώπων*» καθίσταται εφικτή, ως ουσιώδης μετεξέλιξη της απλής κοινωνικής συνύπαρξης, κυρίως μέσω της κατά την Ευαγγελική και την Πατερική Διδασκαλία Αλληλεγγύης, η οποία διαδραματίζει τον ρόλο του συνδετικού κρίκου μεταξύ των μελών του κοινωνικού συνόλου. Ακόμη και κατά την νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Αλληλεγγύη αποτελεί αφενός γενική αρχή, η οποία θεσπίζεται σε όλα τα προοίμια των διαδοχικών Ευρωπαϊκών Συνθηκών, αρχής γενομένης από την Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας Άνθρακα και Χάλυβα του 1951. Η οποία συμπεριέλαβε την αρχή της Αλληλεγγύης όπως την είχε διατυπώσει ένας από τους «*πατέρες*» του Ευρωπαϊκού Οικοδομήματος, ο RobertShuman, στην Διακήρυξή του του 1950. Και, αφετέρου, αντικείμενο ειδικής νομικής ρύθμισης

από πλειάδα διατάξεων –υπερβαίνουν τις δεκαπέντε- του δικαίου των Συνθηκών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήτοι του ισχύοντος πρωτογενούς Ευρωπαϊκού Δικαίου.

Δ. Τρίτον, την **Ειρήνη**, ως αρχή η οποία εγγυάται υπέρ της *«Κοινωνίας Προσώπων* » -άρα υπέρ του κοινωνικού συνόλου- την αρμονική συνύπαρξη, απαραίτητη για την παραγωγική κοινωνική συνδημιουργία. Κατά την Χριστιανική Διδασκαλία, η πραγμάτωση των επιταγών του Ανθρωπισμού και της Αλληλεγγύης, υπό την κατά τ' ανωτέρω έννοιά τους, προϋποθέτει, ανυπερθέτως, την Ειρήνη, όχι μόνον ως πρωταρχική επιδίωξη αλλά και ως ενδιάθετη στάση ζωής. Και η Ειρήνη, κατά τις προμνημονευόμενες Χριστιανικές καταβολές της και «*αποχρώσεις*» της, συνιστά αναπόσπαστο τμήμα του εν γένει Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Κατ' αρχάς, τούτο προκύπτει από την ίδια την αιτία δημιουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά το αξιακό σύστημα που υιοθέτησαν οι ιδρυτές της: Οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες αρχικώς, και ύστερα η Ευρωπαϊκή Ένωση, δημιουργήθηκαν ως κορυφαία και εμβληματική αντίδραση των Κρατών της Ευρώπης μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, ο οποίος «*θρυμμάτισε*» -για δεύτερη φορά μέσα στον $20^{ό}$ αιώνα- την Ειρήνη και «*έθρεψε*» εφιάλτες, που ουδέποτε η Ανθρωπότητα γνώρισε στο ιστορικό της παρελθόν. Την ορθότητα των ως άνω διαπιστώσεων τεκμηριώνει αυτό τούτο το «*Προοίμιο*» της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης: « *Υπενθυμίζοντας την ιστορική σημασία του τερματισμού της διαιρέσεως της Ευρωπαϊκής Ηπείρου και την ανάγκη να δημιουργηθούν σταθερές βάσεις, για την μελλοντική οικοδόμηση της Ευρώπης...».*Επιπλέον, η εμπέδωση της Ειρήνης αποτελεί κύριο στόχο της λειτουργίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ωθεί προς τον τελικό προορισμό της -την Ευρωπαϊκή Ενοποίηση- και για την επιτέλεση της αποστολής της έναντι των Κρατών-Μελών της αλλά και για την επιτέλεση του πλανητικού ρόλου που της αναλογεί. Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με το πρωτογενές Ευρωπαϊκό αλλά και το Διεθνές Δίκαιο, έχει χρέος να εγγυάται τόσο την ειρηνική συνύπαρξη των Κρατών-Μελών της, αφού δίχως αυτή την προϋπόθεση θα οδηγείτο, νομοτελειακώς, σε διάλυση. Όσο και την διασφάλιση της Ειρήνης στις σχέσεις των Κρατών-Μελών της με τρίτα Κράτη, τα οποία ενδεχομένως -κάτι που είναι ορατό «*δια γυμνού οφθαλμού*» σήμερα τουλάχιστον για την Ελλάδα και την Κύπρο εκ μέρους της Τουρκίας- θα μπορούσαν ν' απειληθούν από τα γειτονικά τους, τρίτα έναντι της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Κράτη. Και τούτο διότι, αυτονοήτως και αυτοθρόως, κάθε απειλή εναντίον Κράτους-Μέλους –*afortiori* δε κάθε επίθεση- συνιστά απειλή και επίθεση κατά της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό δε καθιστά ακόμη πιο επίκαιρη την ανάδειξη της σημασίας της ρήτρας «*αμοιβαίας συνδρομής*», κατά τις διατάξεις του άρθρου 42 παρ. 7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για την οποία έγινε λόγος αμέσως προηγουμένως. Όπως επίσης καθιστά ακόμη πιο επιτακτική την ανάγκη επιβολής των αναγκαίων κυρώσεων εις βάρος της Τουρκίας εκ μέρους της Ευρωπαϊκής

Ένωσης. Πραγματικά, από πλευράς Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Δικαίου είναι κάτι παραπάνω από προφανές ότι στο μέτρο που Ελλάδα και Κύπρος συμμετέχουν, ως οφείλουν άλλωστε, στις εναντίον της Ρωσίας κυρώσεις εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την βάρβαρη εισβολή στην Ουκρανία, afortioriδεν μπορεί να μένει ατιμώρητη η Τουρκία για την επί 50 σχεδόν χρόνια βάρβαρη κατοχή του ενός τρίτου του εδάφους της Μαρτυρικής Κύπρου. Όταν μάλιστα η Κυπριακή Δημοκρατία είναι πλήρες μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του σκληρού πυρήνα της, της Ευρωζώνης.

Ε. Και, τέταρτον, την **Δικαιοσύνη**. Η Δικαιοσύνη, ως θεμελιώδης νομική γενική αρχή, έχει τις ρίζες της -με αφετηρία την Αριστοτελική φιλοσοφία- στην Αρχαία Ελλάδα και, εν συνεχεία, στην Αρχαία Ρώμη. Όμως η κατά την Χριστιανική Διδασκαλία «*Δικαιοσύνη*» υπερβαίνει, όπως ήδη διευκρινίσθηκε, το κανονιστικώς «*δέον*». Και μετατρέπεται σε καθημερινή συμπεριφορά, την οποία ο Άνθρωπος οφείλει να τηρεί πέρα και έξω από την θεσμική υποχρέωση που του επιβάλλει η κείμενη νομοθεσία. Πραγματικά, οι περί Δικαιοσύνης θέσεις της Χριστιανικής Διδασκαλίας, όπως εξελίχθηκαν στο πεδίο του Βυζαντινού Πολιτισμού κυρίως μέσω της διδαχής των μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας, έχουν αφήσει ανεξίτηλο το «*αποτύπωμά*» τους και στο αξιακό σύστημα του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού. Τούτο συνάγεται ευχερώς και από τις περί Ανθρωπισμού, Αλληλεγγύης και Ειρήνης «*συνιστώσες*» του Ευρωπαϊκού Πολιτισμού, με βάση τα όσα ήδη διευκρινίσθηκαν. Αφού, όπως είναι ευχερώς κατανοητό, η αρχή και αξία της Δικαιοσύνης μόνον υπό συνθήκες Ανθρωπισμού, Αλληλεγγύης και Ειρήνης είναι εφικτό να καταστεί πράξη στις σχέσεις μεταξύ των μελών κάθε κοινωνικού συνόλου.

Αυτές οι σκέψεις και θέσεις ας γίνουν και για εμάς ο ασφαλής οδηγός προς την προσωπική μας πνευματική ανάταση και προς μια καλύτερη κοινωνία, θεμελιωμένη και σταΧριστιανικάΜηνύματα της Αγάπης, του Ανθρωπισμού, της Αλληλεγγύης και της Δικαιοσύνης. Ιδίως δε της Κοινωνικής Δικαιοσύνης, που είναι στέρεη αντηρίδα, πάνω στην οποία, κυρίως στους σημερινούς κρίσιμους καιρούς όπου ο Τόπος μας και ο Λαός μας δοκιμάζονται ακόμη από την βαθιά οικονομική και κοινωνική κρίση, μπορούμε και πρέπει να στηρίξουμε το οικοδόμημα της κοινωνικής συνοχής. Και έτσι να πορευθούμε στο μέλλον εκπληρώνοντας, στο ακέραιο, το δικό μας Εθνικό Χρέος που συνίσταται, πρωτίστως, στην υπεράσπιση της Ιστορίας και της προοπτικής του Λαού μας και του Έθνους μας και στη διασφάλιση του μέλλοντος που αξίζουν οι επόμενες γενιές. Εμείς, οι Έλληνες -θα το επαναλάβω για πολλοστή φορά- οφείλουμε να γνωρίζουμε ότι δεν είμαστε μόνον απόγονοι Μεγάλων Προγόνων. Όλως αντιθέτως, με βάση αυτή την κληρονομιά, πρέπει να προσθέσουμε την δική μας δημιουργία στο Εθνικό μας Οικοδόμημα. Οδηγός μας πρέπει να είναι, εσαεί, η ρήση του Πλάτωνος στον «*Μενέξενο*»: «*Ανδρί οιομένω τι είναι ουκ έστιν αίσχιον ουδέν, ή παρέχειν εαυτόν τιμώμενον μη δι εαυτόν αλλά δια δόξαν προγόνων*».

Κι ακόμη τούτο, εν κατακλείδι: Η Σεπτή Μνήμη του Αγίου Κοσμά του Αιτωλού μας υπενθυμίζει ότι αυτό το Ιερό Εθνικό Χρέος πρέπει να το φέρουμε σε πέρας υπό όρους αρραγούς ενότητας, αναλογιζόμενοι το τεράστιο κόστος της διχόνοιας και του διχασμού στο απώτερο αλλά και το πρόσφατο παρελθόν, κόστος ακόμη και εις βάρος του Εθνικού μας Κορμού».